

'Het lijkt ons niet overbodig, na hetgeen gisteravond al is opgemerkt, nog enkele woorden te wijden aan de positie, waarin wij nu zijn komen te staan ten aanzien van Sowjet-Rusland.

Het spreekt vanzelf dat Nederland nu evenmin als vroeger iets kan gevoelen voor bolsjewistische leerstellingen en methoden; onze gevoelens dienaangaande blijven dezelfde. Ook is het duidelijk, gezien de doelstellingen en werkwijze van de Komintern, dat van een vertrouwelijke samenwerking met de Sowjet-regering geen sprake kan zijn. Desniettemin zal men in Nederland evenals wij met genoegen zien dat de Russen zich tegen Duitsland te weer stellen. Evenals wij hebben de Russen thans Duitsland tot vijand. Dat is datgene (maar dan ook het enige) wat wij met het Sowjet-bewind gemeen hebben.'

Het kon moeilijk magerder; zelfs een bereidverklaring tot hulp ontbrak.¹ De koningin achtte haar 'trompetstoot' nu dubbel noodzakelijk. Dinsdagavond 24 juni sprak zij voor Radio Oranje.² Zij wees, evenals Churchill in zijn radiotoespraak en Gerbrandy en van Kleffens in hun tekst gedaan hadden, 'de beginselen en praktijken van het bolsjewisme volstrekt' af, maar zij brandmerkte in scherpe bewoordingen Hitlers 'onverhoedse, verraderlijke aanval'. 'Heden', zei zij,

'is het Rusland, maar wij weten dat het morgen of overmorgen de machtige bolwerken van de beginselen die ons heilig zijn: het Britse rijk en de Verenigde Staten zullen zijn, die de krachtproef van Hitlers oorlogsmachine zullen hebben te doorstaan. Het is daarom dat, waar de omstandigheden daartoe mochten leiden, wij ook zullen strijden naast de bevolking van Sowjet-Rusland.'

'Met instemming en oprechte voldoening' begroette zij voorts 'de besliste, kloeke houding en het wijze staatsmanschap, ten opzichte van dit nieuwe conflict aan de dag gelegd door het Britse Rijk' – vooral de erkenning van dat 'wijze staatsmanschap' betekende dat ook Nederland aan de Sowjet-Unie de directe hulp moest geven die in zijn vermogen lag, en tot die hulpverlening is het inderdaad gekomen: er zijn tot Japans intrede in de

¹ Toen ik deze tekst waaraan velen in Londen (ook ik) zich bijzonder geërgerd hadden, in '56 nog eens voorlas aan Gerbrandy, zei deze: 'Er staan wel zo ongeveer alle fouten in die er in konden staan.' (Gerbrandy, 12 jan. 1956) ² De regeringsomroep zond diezelfde avond ook nog een tekst van van Blankenstein uit, waaruit wij citeren: 'Rusland is door alle eeuwen het land der grote verrassingen geweest . . . Napoleon heeft er het begin van zijn einde gevonden . . . Verliest Hitler veldslagen in Rusland, dan is dit zijn spoedig einde; wint hij ze, dan is het zijn langzaam einde. Wij echter kunnen de toekomst weliswaar niet zonder belemmering, maar toch met temeer vertrouwen tegemoet zien.'